

Lärdomar av konflikten

Under den stora konflikten på arbetsmarknaden har hr Sträng vid ett tillfälle trätt upp för Avtalsverket. Dess chef kritiserades allmänt i pressen för sitt sätt att sköta sitt ämbete: i stället för att förhandla, vilket är hans uppgift, drog han sig undan, samtidigt som han gjorde skarpa utfall i massmedia mot motparterna. Hr Sträng förklarade, att generaldirektör Ugglas lydde regeringens order. Vad hr Sträng ej sade var att regeringen i sin tur stod LO eller närmare bestämt hr Arne Geijer till tjänst.

Ingenting ont om hr Geijers sätt att tillvarata sina organisationers intressen. Han lovade en gång, då han ansåg sig ha undertecknat ett dåligt avtal, att han i fortsättningen skulle skriva på som sista man i avtalsrörelsen. Han är stark nog att kunna få sitt löfte uppfyllt. För att komma ifrån ett påtvingat samröre med LO, förklarade sig SACO och SR redan i oktober färdiga att börja förhandla. Detta passade inte LO. Regeringen gav sina direktiv till Avtalsverket om förhållning, och hr Ugglas följde dem på klumpigast möjliga sätt. Han hade kunnat börja tala med motsidan om många detaljer. Han hade rent av kunnat frankt förklara, att regeringen med hänsyn till den inflation – som den själv frambesvurit – ännu inte kunde överblicka situationen. Han hade förmodligen ej lyckats tillfredsställa motparterna, men han hade i varje fall gjort det psykologiskt mycket svårt för dessa att vidtaga stridsåtgärder.

Nu valde han att bryskt vägra att förhandla. Kanske regeringen ville ha det så: sättet förefaller icke vara främmande

för hr Sträng. Men en generaldirektör med någon självständighet, över huvud med den integritet som förr kännetecknade svenska verkchefer, borde ha kunnat hävda egna meningar om det rätta sättet att följa sina direktiv.

När tjänstemannaorganisationerna började pressa Avtalsverket med strejkvarsel och punktstrejker, och när Arbetsdomstolen bekräftade deras förhandlingsrätt – som Avtalsverket förnekade! – om vissa övertidsersättningar, blev man tydligen desperat på regeringshåll. Man är där ovan vid att bli emotsagd och rent av få fel. Alltså trappade man upp konflikten med jättesteg. Hur fullständigt hänsynslöst man därvid gick till väga, visar lockouten mot lärarna. Hr Ugglas utlovade åtminstone en rimlig tidsfrist för elever och föräldrar innan lockouten trädde i kraft. Regeringen gav 4 timmar! Den stackars generaldirektören blev grundligt desavouerad.

Regeringen hade ej blott trappat upp konflikten utan även sin egen målsättning. Den föreföll nu vara ute för att krossa tjänstemännens organisationer, hur otroligt kortsynt ett sådant förfarande än kunde vara. Då SR erbjöd sig att minska sina stridsåtgärder för att med hänsyn till industrin få igång vissa godstransporter på järnvägarna, svarade regeringen med lockouthotet mot officerarna. Då SACO inför förlikningsmännen förklarat sig beredd att minska sina stridsåtgärder, var tiden inne för regeringen att begära tvångslagstiftning.

Många lärdomar kommer att dragas av

denna konflikt, när den väl en gång blir avslutad. För SACO och SR gäller att de givetvis har rätt och skyldighet att framföra vilka krav de önskar som kan bli till fördel för deras medlemmar. Men sättet på vilket de gör detta kan diskuteras. LO har veterligen ännu i mitten av mars ej preciserat sina krav, och tjänstemännen kunde måhända ha gått fram på samma sätt. Nu framstod genom motpropagandan deras utgångsbud som ansvärlöst högt, vilket det i och för sig ej var. Att hr Östergren är en stark man behöver han i fortsättningen icke demonstrera, och att även tystnaden kan tala kunde han i det längsta lära av hr Geijer. I det längsta: tills hr Geijer kom med sina sällsynt obetänksamma uttalanden om att LO aldrig skulle skött en konflikt på detta sätt och ha »satt kniven på strupen på samhället». Har hr Geijer någonsin varit med om en avtalsrörelse, där arbetsgivarparten ej ens velat tala med honom?

Vad beträffar Avtalsverket, är det uppenbart att detta behöver en chef som inger respekt och på vars vilja att finna vettiga samförståndslösningar alla kan tro. Men han behöver ej vara generaldirektör. Avtalsverket har visat att det ej är ett självständigt ämbetsverk och kunde då lika gärna kallas regeringens lönelegation eller något liknande. Det bleve i varje fall billigare. De arvoden, som fem eller sex socialdemokratiska generaldirektörer där lyfter som ledamöter, skulle också kunna sparas in.

Ett annat organ, vars existens bör omprövas, är den sk Statstjänstenämnden, som avger rådgivande utlåtanden om vilka stridsåtgärder som är samhällsfarliga. Den är huvudsakligen sammansatt av parterna själva, och det är föga troligt att dessa skall kunna avge opartiska bedömanden under en hetsig konflikt. Om denna nämnd gjordes opartisk, skulle den leda tankarna till Arbetsdomstolens sätt att verka; kanske den i vissa fall skulle kunna användas som ett skiljedomsinstitut. Och om alla konfliktåtgärder mellan samhället och dess tjänstemän obligatoriskt för prövning underställdes en sådan opartisk nämnd, hade vi åtminstone sluppit officerslockouten.

Det paradoxala är, att tjänstemannorganisationerna i dag framstår som de starka i konflikten. Regeringen tvingades, på grund av sitt eget handlande, på knä och måste i sin svaghet tillgripa tvångslagstiftningen. (En annan sak är frågan varför oppositionsledarna var så snabba att hjälpa regeringen ur dess dilemma. I varje fall hr Bohman reflekterar väl nu över att han som tack för hjälpen bara fick mottaga glåpord av statsministern.) Regeringen ville i sin maktfullkomlighet inte förhandla. Den kom med diktat. Den hade missförstått situationen. Dess taktik misslyckades, och nu får den länge möta misstro och förbittring hos merparten av de offentligt anställda tjänstemän, som i generationer varit den svenska regeringens lojala medarbetare.